

Jord- och skogsbruksutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om ett temporärt incitamentsystem för skogsbruket

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om ett temporärt incitamentsystem för skogsbruket (RP 104/2025 rd): Ärendet har remitterats till jord- och skogsbruksutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- förstråd Niina Riissanen, jord- och skogsbruksministeriet
- lagstiftningsråd Kirsi Taipale, jord- och skogsbruksministeriet
- specialforskare Esa-Jussi Viitala, Naturresursinstitutet
- chef för finansiering och granskning Jarkko Partanen, Finlands skogscentral
- specialforskare Sampo Pihlainen, Finlands miljöcentral
- skogsexpert Lea Jylhä, Centraförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- skogsombudsman Mats Holmgård, Svenska lantbruksproducenternas centraförbund SLC rf
- naturpolitisk chef Helena Herttuainen, Skogsindustrin rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- justitieministeriet
- miljöministeriet
- Finlands Naturpanel
- Finlands klimatpanel
- Koneyrittäjät ry
- Finlands Sågindustri rf
- Finlands naturskyddsförbund rf
- Suomen yhteismetsät ry.

Inget yttrande av

- Den finländska vetenskapspanelen för skogsbioekonomi
- Livsmedelsverket
- Pellervon taloustutkimus PTT.

Betänkande JsUB 5/2025 rd

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås det att lagen om ett temporärt incitamentsystem för skogsbruket ändras. Enligt propositionen ska det till lagen fogas bestämmelser som gör det möjligt att pröva resultatbaserade stöd och miljövänliga anbudsförfaranden. Åtgärder för vilka stöd föreslås bli beviljade är lämnande av en större andel lövträd än i snitt vid vårdarbete som gäller plantbestånd och ungskog, lämnande av skyddszoner, restaurering av myrar och naturvård av lundar. Enligt förslaget ska stödet för lämnande av skyddszoner vara regionalt.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2026 och avses bli behandlad i samband med den.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 juli 2026.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt om utvecklingen av incitamentsystemet för skogsbruket

Regeringen föreslår ändringar i lagen om ett temporärt incitamentsystem för skogsbruket, som trädde i kraft vid ingången av 2024. Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2026. Enligt propositionen ska det till lagen fogas bestämmelser om att pröva resultatbaserade stöd och miljörelaterade anbudsförfaranden. I regeringsprogrammet för regeringen Orpo identifieras behovet av att utveckla nya finansieringsmodeller för att stoppa förlusten av biologisk mångfald. Enligt regeringsprogrammet utreder regeringen bland annat marknadsbaserade och kostnadseffektiva lösningar och utnyttjande av miljövänliga anbudsförfaranden. Myrar och skogar ska skyddas med tanke på i första hand kvalitet och verkningsfullhet. Sammantaget anser utskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagförslaget, men med de smärre ändringar som anges nedan.

Enligt propositionen ska försöket med resultatbaserade stöd och miljörelaterade anbudsförfaranden inledas i juli 2026 och till en början gälla två åtgärder, restaurering av myrmarker och naturvård av lundar. I budgetpropositionen för 2026 har 0,8 miljoner euro reserverats för ändamålet. År 2027 är det tänkt att försöket ska utvidgas till ytterligare två åtgärder: ökad andel lövträd vid vården av plantbestånd och ungskog samt lämnande av skyddszoner vid vattendrag. I sitt utlåtande om budgetpropositionen för 2026 (JsUU 27/2025 rd — RP 99/2025 rd) menar utskottet allmänt taget att det är viktigt att genom lagstiftning möjliggöra ett försök med miljövänliga anbuds-förfaranden och resultatbaserade stöd för att rikta statligt stöd till skogsbruket på ett effektivt och innovativt sätt.

I försöket enligt propositionen testas nya idéer för att reformera incitamentsystemet för skogsbruket. Försöket syftar till att främja mångfalden och samtidigt stödja utvecklingen av nya verktyg för genomförandet av EU:s restaureringsförordning. Utifrån försöket kan slutsatser dras om hur incitamentsystemet bör utvecklas på 2030-talet. Jord- och skogsbruksutskottet anser det särskilt viktigt att utveckla lösningar som med skogsägarna själva i centrum ger incitament att vidta åtgärder för att förbättra naturens tillstånd. De enskilda skogarna står för 52 procent av skogsbruks-

Betänkande JsUB 5/2025 rd

marken. Det finns cirka 620 000 enskilda skogsägare, så stöden för skogsbruket är av betydelse också för en bred grupp hushåll, precis som det står i propositionen.

Försök med miljövänliga anbudsförfaranden och resultatbaserade stöd

Enligt propositionen är således de fyra åtgärder som ska stödjas lämnande av en större andel lövträd än i snitt vid vårdarbete som gäller plantbestånd och ungskog, lämnande av skyddszoner, restaurering av myrar och naturvård av lundar. Också enligt den gällande lagen kan vård av plantbestånd och ungskog, restaurering av myrar och naturvård av lundar stödjas. Stödet för att lämna skyddszoner är en ny stödform jämfört med nuläget. Vid ansökan om understöd för lämnande av skyddszoner, naturvård av lundar och restaurering av myrar testas miljövänliga anbudsförfaranden i stället för att stödet skulle betalas enligt de faktiska kostnaderna som vanligt. I stödförfarandet för dessa tre åtgärder som ingår i försöket får inte alla sökande stöd, utan de projekt som fått det bästa jämförelsetalet väljs ut för finansiering. Jämförelsetalet påverkas av det stödbelopp som markägaren ansöker om och poängen utifrån urvalsgrunderna. Jord- och skogsbruksutskottet föreslår en teknisk ändring i förslaget till bestämmelse om beräkning av jämförelsetalet. Ändringen beskrivs närmare nedan i detaljmotiveringen.

I försöket testas dessutom betalning utifrån resultatet i fråga om samtliga fyra åtgärder som stöds. Vid vård av plantbestånd och ungskog innebär detta högre stöd om fler lövträd än i snitt har lämnats kvar i vårdarbetet. Stöd för att lämna skyddszoner betalas när det vid stranden av strömmande vatten har utförts föryngringsavverkning och det har lämnats en skyddszon. Resultatet av naturvård av lundar och restaurering av myrar kan bedömas först cirka åtta år efter det att åtgärden genomförts, eftersom förändringarna i naturen sker långsamt. Eftersom åtta år är en oskäligt lång tid för markägaren att vänta på utbetalning av stödet, betalas enligt propositionen 80 procent av stödet ut efter det att åtgärderna har genomförts och återstående 20 procent om resultatet har uppnåtts.

Fördelarna med den föreslagna modellen med resultatbaserade stöd är bland annat att stöden bättre riktas till de viktigaste projekten, att stöden är flexibla och att skogsägaren uppmuntras att söka de bästa lösningarna. Om försöket lyckas kan det göra verksamhetsmodellerna inom naturvården mångsidigare, öka efterfrågan på stöd för dessa ändamål och locka nya aktörer till branschen. I de yttranden som jord- och skogsbruksutskottet fått har det dock setts som en brist att de åtgärder som stöds uttryckligen är fokuserade på naturvård och att exempelvis åtgärder för att främja klimatsatser inte omfattas av försöket. Enligt jord- och skogsbruksministeriets svar har antalet stöd inom försöket begränsats med avsikt. Begränsningen beror på att försöket är avsett att genomföras inom de befintliga ramarna för statsfinanserna när det gäller finansieringen av incitamentssystemet och skogscentralens statsunderstöd. Jord- och skogsbruksutskottet konstaterar att avgränsningen av stöden är motiverad till denna del.

I de yttranden som jord- och skogsbruksutskottet fått har det också uttryckts oro över att försöket och de åtgärder som stöds ska vara tidsbegränsade. De åtgärder som stöds inverkar i huvudsak långsamt på naturen, och därför behövs det tid för att bedöma effekterna. Försöket pågår i knappt fyra år, fram till utgången av 2029, dvs. till utgången av stödperioden för det gällande incitamentsystemet. Den vård- och underhållsskyldighet som hänför sig till stöden fortgår enligt propositionen från slutbetalningen av stödet i fem år när det gäller stöd för vård av plantbestånd och ung-

Betänkande JsUB 5/2025 rd

skog, tio år när det gäller stöd för lämnande av skyddszon och högst cirka elva år när det gäller stöd för restaurering av myrar och naturvård av lundar. Jord- och skogsbruksutskottet konstaterar att incitamentssystemets giltighetstid och den ovannämnda tidsfristen på tio år för vård- och underhållsskyldigheten har samband med EU:s regler om statligt stöd och statsunderstödslagens allmänna bestämmelser om återkrav av stöd.

De testade stödmodellernas ändamålsenlighet och resultat ska enligt propositionen verifieras genom ett forskningsprojekt på uppdrag av jord- och skogsbruksministeriet. Före beredningen av det nya incitamentssystemet är det ändå inte möjligt att utreda alla konsekvenser av försöket, eftersom resultaten av restaurering av myrar och naturvård av lundar bedöms först cirka åtta år efter det att åtgärder vidtagits. Jord- och skogsbruksutskottet anser att det är viktigt att försöket utsträcks till att gälla hela den nuvarande stödsystemsperioden, så att skogsägarna, aktörerna inom skogsbranschen och myndigheterna hinner bli vana med de nya förfarandena och så att man genuint kan få erfarenheter av projektgenomförandet för utvärdering. Även om man under försöket inte till alla delar hinner få vetskap om försökets effekter exempelvis på den biologiska mångfalden, ger försöket värdefull information bland annat om hur stort stödet behöver vara i anbuds-förfarandena för att det ska bli ett incitament för markägarna. Utskottet ser det som viktigt att så snart som möjligt få tillgång till information om resultaten av försöket.

Finlands skogscentral är statsbidragsmyndighet för stödsystemet tillsammans med Livsmedelsverket. Genomförandet av understöd som beviljas som försök kräver ändringar i skogscentralens informationssystem. Skogscentralen bedömer att det behövs 530 000—600 000 euro för åtgärder för att ändra och utveckla informationssystemen. Dessutom ökar förvaltningen av försöksprojekt skogscentralens kostnader med cirka 150 000 euro per år. Med beaktande också av de årliga kostnaderna för beviljande av stöd uppgår de totala kostnaderna för försöket till uppskattningsvis 1,28—1,35 miljoner euro. De stöd som beviljas under försöket uppgår under den fyraåriga försöksperioden till sammanlagt ungefär 8,6—12,8 miljoner euro. Stöden enligt försöket uppgår i enlighet med budgetpropositionen för 2026 till cirka 0,8 miljoner euro det första året och stiger under de följande åren till cirka 2,6—4 miljoner euro. De nämnda kostnaderna för förvaltningen av stöden har i de yttranden som jord- och skogsbruksutskottet fått ansetts vara rätt höga i förhållande till beloppet av de stöd som beviljas genom försöket. Jord- och skogsbruksutskottet påpekar att kostnaderna för det nya stödsystemet och de stöd som betalas koncentreras till början av försöket, medan fördelarna med försöket däremot uppkommer under en längre tid.

Ökad andel lövträd vid vården av plantbestånd och vården av ungskog

Jord- och skogsbruksutskottet noterar att en ökning av andelen lövträd i vården av plantbestånd och ungskog i princip är en åtgärd som välkomnas. Diversifieringen av trädbestånden och ökningen av andelen lövträd upprätthåller och ökar mångfalden. Den ökade andelen lövträd ökar antalet arter som förekommer i skogen och förbättrar livsmiljön för vilt. Även om en ökning av andelen lövträd i plantbestånd och ungskog inte stärker skogarnas kolsänkor eller minskar växthusgasutsläppen från marken, kan ett ökat antal lövträd förbättra skogarnas förmåga att anpassa sig till klimatförändringen. Stödet för vård av plantbestånd och ungskog kan enligt propositionen beviljas till ett högre belopp, om objektet efter vården av plantbestånd och ungskog har en större andel lövträd av det totala trädbeståndet än i genomsnitt.

Betänkande JsUB 5/2025 rd

Bestämmelser om stödets storlek utfärdas i enlighet med den gällande lagen genom förordning av statsrådet. Avsikten är därför att även bestämmelserna om storleken på det tillägg som betalas för andelen lövträd ska utfärdas senare och separat genom förordning av statsrådet. Enligt Naturre-sursinstitutets utredning uppgår markägarens inkomstbortfall på grund av ökad andel lövträd till 40—1 200 euro per hektar beroende på växtplats och geografiskt läge. Enligt det utkast till för-ordning som bifogats propositionen föreslås det att stödet för vård av plantbestånd och ungskog ska vara 20 euro högre per hektar när mer lövträd än i snitt har lämnats kvar. Samtidigt föreslås det att stödet för vård av plantbestånd och ungskog sänks från 200 till 180 euro per hektar.

Trots att försöket välkomnats på bred front har det också framförts mycket kritik mot det praktis-ka genomförandet av försöket med att öka andelen lövträd. Stödet under försöket med att lämna kvar en större andel lövträd än i snitt av det totala trädbeståndet i vårderna av plantbestånd och ungskog ersätter enligt propositionen det stöd för vård av plantbestånd och ungskog som för när-varande används. År 2024 användes för vård av plantbestånd och ungskog cirka 33,3 miljoner eu-ro, vilket motsvarade 87 procent av de disponibla anslagen det året. Tillägget för andelen lövträd beräknas öka stödbehovet med 1,6—2,0 miljoner euro. I den föreslagna formen sjunker stödni-vån för nuvarande vård av plantbestånd och ungskog, vilket kan minska intresset för den totala mängden vård av plantbestånd och ungskog. Jord- och skogsbruksutskottet slår ändå fast att det valda genomförandesättet praktiskt taget är det enda alternativet för att genomföra tillägget för andelen lövträd inom ramen för de anslag som står till förfogande.

Övriga åtgärder som stöds

Utöver den ovan beskrivna ökningen av andelen lövträd omfattar försöket enligt propositionen också lämnande av skyddszoner, restaurering av myrar och naturvård av lundar. Stödet för läm-nande av skyddszoner ska enligt lagförslaget vara ett regionalt stöd. Stöd för andra försök kan sö-kas i hela landet. Stödet för att lämna skyddszoner begränsas till att gälla landskapen Egentliga Finland, Norra Karelen och Kajanaland. Enligt uppgifter till jord- och skogsbruksutskottet har den föreslagna bredden på skyddszonerna, 30—50 meter, ansetts motiverad och tillräcklig för vattenskyddet. Den här bredden är sannolikt ofta tillräcklig också med tanke på skyddet av strand-skogens särdrag och naturvärden. I de yttranden som utskottet fått har det också ansetts vara en bra prioritering att skyddszonerna ska finnas vid små källflöden.

Stödet för restaurering av myrar och naturvård av lundar blir enligt propositionen ett parallellstöd till det nuvarande stödet för naturvårdsprojekt. Det finns då två parallella stödformer, av vilka sö-kanden kan välja den lämpligaste. Parallella stödmodeller ökar sökandenas valmöjligheter, men bidrar till osäkerhet och förvirring kring stödansökan och andra administrativa förfaranden. En särskild utmaning för dessa stödformer är identifieringen av lund- och myrnaturtyper och bedöm-ningen av deras status, vilket kräver expertis. Jord- och skogsbruksutskottet konstaterar att även om det inte har gjorts någon rikstäckande kartläggning av naturtyper, har myndigheterna geogra-fisk information som kan användas för att hitta lämpliga projekt för försöket. Exempelvis de upp-gifter om skogstillgångar som skogscentralen tar fram ger information om var det finns lundar. Utskottet ser det som angeläget att markägarna och andra branschaktörer erbjuds tillräcklig infor-mation och utbildning för ansökan om stöd.

DETALJMOTIVERING

4 a kap. Vissa försöksprojekt

25 c §. Val av ansökningar i anbudsförfarandet. Paragrafen hänför sig till försöksprojekten enligt det föreslagna nya 4 a kap. och till försöket med miljövänliga anbudsförfaranden. Enligt paragrafen godkänns de ansökningar som fått det minsta jämförelsetalet i anbudsförfarandet. Enligt propositionen ska det i 2 mom. föreskrivas om ett bemyndigande att utfärda förordning med stöd av vilket bestämmelser om beräkningen av jämförelsetalet utfärdas genom förordning av statsrådet. Justitieministeriet föreslår i sitt yttrande att bestämmelserna i förordningsutkastet till denna del ska lyftas upp på lagnivå. Jord- och skogsbruksutskottet föreslår att 1 mom. kompletteras med en bestämmelse som gäller beräkningen av jämförelsetalet enligt utkastet. Jämförelsetalet fås genom att det stödbelopp som uppgetts i stödansökan och som behövs för genomförandet av projektet divideras med urvalskriteriepoängen. Det föreslås att bestämmelsen om bemyndigande att utfärda förordning i 2 mom. stryks, eftersom den inte längre behövs när 1 mom. kompletterats.

25 d §. Komplettering av handlingar och offentlighet i ansökningsomgångar för projekt. I 2 mom. föreskrivs det om offentlighet för ansökningshandlingarna i ansökningsomgångar för projekt. Ansökningshandlingarna ska enligt bestämmelsen bli offentliga först när skogscentralen har fattat beslut om vilka projekt som ska finansieras. Justitieministeriet har lyft fram ordalydelsen i den föreslagna bestämmelsen och hänvisningen till lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet, det vill säga offentlighetslagen. Jord- och skogsbruksutskottet föreslår att 2 mom. preciseras så att det framgår att det i fråga om offentliggörandet av ansökningshandlingarna görs undantag från 7 § 1 mom. i offentlighetslagen.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Jord- och skogsbruksutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 104/2025 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Utskottets ändringsförslag

Lag

om ändring av lagen om ett temporärt incitamentsystem för skogsbruket

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om ett temporärt incitamentsystem för skogsbruket (71/2023) 5 § 4 mom., 8 § 1 mom., 10 § 1 mom., 13 § 1 och 4 mom., 33 § 1 mom., 40 § 1—3 mom. och 46 § 1 mom.,

Betänkande JsUB 5/2025 rd

av dem 5 § 4 mom. och 33 § 1 mom., sådana de lyder i lag 1129/2023 samt 10 § 1 mom., 40 § 1 och 2 mom. och 46 § 1 mom. sådana de lyder i lag 711/2024, och
fogas till lagen nya 11 a, 16 a och 23 a §, ett nytt 4 a kap. och nya 25 a—25 d § samt till 35 § nya 3 och 4 mom. som följer:

5 §

Iakttagande av vissa regler om statligt stöd

— — — — —
Stöd för vård av plantbestånd och ungskog, lämnande av skyddszoner, restaurering av myrar och naturvård av lundar beviljas som stöd av mindre betydelse enligt den EU-rättsakt som gäller vid tidpunkten i fråga och som kan tillämpas på stöd av mindre betydelse inom skogsbruket. Vad som föreskrivs i 1–3 mom. gäller dock inte stöd som nämns i detta moment. Den EU-rättsakt som avses ovan anges genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet.

8 §

Annat offentligt stöd

Ett villkor för att stöd enligt denna lag ska beviljas är att det för det arbete eller den åtgärd som ska finansieras inte har beviljats andra förmåner av offentliga medel. Ett villkor för beviljande av miljöstöd samt stöd för vård av skogsnaturen, hyggesbränning, lämnande av skyddszoner, restaurering av myrar och naturvård av lundar är dessutom att det för objektet i fråga inte med stöd av naturvårdslagstiftningen har finansierats åtgärder med statliga medel under de senaste fem åren före ansökan.

— — — — —

10 §

Verkställighetsplan, anmälan om verkställande och plan för vård av torvmarksskog

För beviljande av stöd för vitaliseringsgödslning, vattenvårdsåtgärder och byggande av vägar på dikesrenar i torvmarksskog, grundlig förbättring av en enskild väg, vård av skogsnaturen, hyggesbränning, lämnande av skyddszoner, restaurering av myrar och naturvård av lundar enligt denna lag förutsätts en verkställighetsplan som godkänts av skogscentralen. En verkställighetsplan för vattenvårdsåtgärder och byggande av vägar på dikesrenar i torvmarksskog ska basera sig på en tidigare upprättad plan för vård av torvmarksskog som har finansierats med stöd av denna lag. Efter att ovannämnda arbeten i skogen och planen för vård av torvmarksskog har slutförts ska en anmälan om verkställande lämnas till skogscentralen inom den tid som skogscentralen bestämmer. Dessutom ska det om utförande av åtgärder som gäller vård av plantbestånd och ungskog ges in en anmälan om verkställande till skogscentralen i samband med ansökan om stöd.

— — — — —

Betänkande JsUB 5/2025 rd

11 a §

Stödets storlek och användning av medel inom ramen för anbudsförfarandet

Beloppet av stöd för lämnande av skyddszoner, restaurering av myrar och naturvård av lundar bestäms utifrån det stödbelopp som enligt stödansökan behövs för genomförande av projektet. I det behövliga stödbeloppet ingår därmed också stöd för verkställighetsplanen och de inkomster som stödmottagaren eventuellt får genom vidtagandet av de åtgärder som ska finansieras dras inte av från det behövliga stödbeloppet.

Vid en ansökningsomgång för projekt som gäller lämnande av skyddszoner, restaurering av myrar och naturvård av lundar kan högst 80 procent av det sammanlagda beloppet av de stöd som söks för varje arbetsslag godkännas, dock högst det anslagsbelopp för arbetsslaget i fråga som angetts i utlysningen av stödet.

Stödbeloppet för restaurering av myrar och naturvård av lundar är 100 procent av det stödbelopp som avses i 1 mom., om resultatet för restaureringen och naturvården uppnås. Om resultatet inte uppnås uppgår stödet till 80 procent av stödbeloppet.

2 kap.

Ekologiska stöd och stöd som främjar skogarnas tillväxt

13 §

Vård av plantbestånd och ungskog

Stöd kan beviljas för tidig slyröjning i plantbestånd, gallring av plantbestånd och ungskog samt avlägsnande och gallring av låg skärm. Ett villkor för att stöd ska beviljas är att åtgärden inte är kommersiellt lönsam. Dessutom kan stöd beviljas för hopsamling av klenträd i samband med dessa arbeten. Likaså kan stöd beviljas på den grunden att objektet efter vårdarbetet har en större andel lövträd än genomsnittet för det totala trädbeståndet.

Närmare bestämmelser om minimiarealen för objekt där vård av plantbestånd och ungskog utförs, om avlägsnandet av trädbestånd från objektet, om de krav som gäller efter behandlingen i fråga om trädbeståndets täthet, medellängd och trädbestånd som blir kvar att växa, om konstaterande av utförd vård av plantbestånd eller ungskog, om lämnande av en större andel lövträd än i snitt och om övriga i denna paragraf föreskrivna förutsättningar för beviljande av stöd utfärdas genom förordning av statsrådet.

16 a §

Begränsningar för beviljande av vissa stöd

Stöd för vård av plantbestånd och ungskog, vitaliseringsgödsling, en plan för vård av torvmarksskog, vattenvårdsåtgärder och byggande av vägar på dikesrenar i torvmarksskog beviljas

Betänkande JsUB 5/2025 rd

inte om samma objekt har beviljats finansiering ur statliga medel för lämnande av skyddszoner, restaurering av myrar eller naturvård av lundar.

4 kap.

Bevarande av skogarnas biologiska mångfald och vård av skogsnaturen

23 a §

Begränsningar för beviljande av vissa stöd

Miljöstöd och stöd för vård av skogsnaturen och för hyggesbränning beviljas inte om samma objekt har beviljats finansiering ur statliga medel för lämnande av skyddszoner, restaurering av myrar eller naturvård av lundar.

4 a kap.

Vissa försöksprojekt

23 b §

Lämnande av skyddszoner

Stöd kan beviljas inom landskapen Egentliga Finland, Norra Karelen och Kajanaland för skyddszoner som lämnas vid stranden av strömmande vatten vid föryngringsavverkning.

Förutsättningar för beviljande av stöd är att

- 1) området för föryngringsavverkningen är beläget i ett område som är särskilt känsligt med tanke på vattenvården eller att lämnandet av en skyddszon skyddar betydande naturvärden,
- 2) objektets topografi, jordart och andra särdrag har beaktats vid planeringen och anläggandet av skyddszonen,
- 3) skyddszonen uppfyller kraven på minimi- och maximibredd; undantag får göras till vissa delar från förutsättningen om maximibredd om det är nödvändigt på grund av de särdrag som anges i 2 punkten eller om man genom det skyddar hotade arter,
- 4) i skyddszonen vidtas endast åtgärder för att främja mångfalden.

Stöd beviljas på villkoret att stödmottagaren iakttar den vård- och underhållsskyldighet som det föreskrivs om i denna lag.

Närmare bestämmelser om områden som är känsliga med tanke på vattenvården, naturvärden som ska skyddas, maximi- och minimibredd för skyddszoner samt om övriga förutsättningar för beviljande av stöd enligt denna paragraf utfärdas genom förordning av statsrådet.

Betänkande JsUB 5/2025 rd

23 c §

Restaurering av myrar

Stöd kan beviljas för restaurering av myrar.

Förutsättningar för beviljande av stöd är att

1) det myrområde som ska restaureras är en sådan livsmiljö som avses i bilaga 1 till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1991 om restaurering av natur och om ändring av förordning (EU) 2022/869, nedan *förordningen om restaurering av natur*, och som inte är i ett sådant gott tillstånd som avses i artikel 3.4 i den förordningen,

2) restaureringsåtgärdernas verkningsområde utgör ett enhetligt område,

3) restaureringsåtgärdernas verkningsområde uppfyller kravet på minimiareal.

Stöd beviljas inte om det kan bedömas att myren inte kan restaureras genom de planerade åtgärderna eller om genomförandet av de planerade åtgärderna orsakar mera skada än nytta med tanke på naturvärdena.

Resultatet av restaureringen av en myr bedöms på basis av poängsättning. Vid poängsättningen för restaurering av myrar bedöms det hur väl ledningen av vatten till det restaurerade området har lyckats, huruvida de tilltänkta diken är täta och hur väl kärrvegetationen har återhämtat sig. Resultatet ska anses ha uppnåtts om objektet har uppnått det minimipoängantal som beräknas i enlighet med bedömningskriterierna.

Stöd beviljas på villkoret att stödmottagaren iakttar den vård- och underhållsskyldighet som det föreskrivs om i denna lag.

Närmare bestämmelser om minimiarealen för verkningsområdet för restaureringsåtgärderna för myrar, om den poängsättning som används för att bedöma uppnåendet av resultatet för restaureringen av en myr och det minimipoängantal på basis av vilket resultatet kan anses ha uppnåtts, samt om övriga i denna paragraf föreskrivna förutsättningar för beviljande av stöd utfärdas genom förordning av statsrådet.

23 d §

Naturvård av lundar

Stöd kan beviljas för naturvård av lundar.

Förutsättningar för beviljande av stöd är att

1) det område som ska vårdas är en lund som är en sådan livsmiljö som avses i bilaga 1 till förordningen om restaurering av natur och som inte är i ett sådant gott tillstånd som avses i artikel 3.4 i den förordningen,

2) objektet har behov av vård,

3) objektet uppfyller kravet på minimiareal.

Stöd beviljas inte om det kan bedömas att genomförandet av de planerade åtgärderna orsakar mera skada än nytta med tanke på naturvärdena.

Resultatet av naturvården av en lund bedöms på basis av poängsättning. I poängsättningen för naturvård av lundar bedöms förekomsten av invasiva främmande arter, trädbeståndets struktur, mängden död ved och lundvegetationens återhämtning. Resultatet ska anses ha uppnåtts om objektet har uppnått minimipoängantalet beräknat i enlighet med bedömningskriterierna.

Betänkande JsUB 5/2025 rd

Stöd beviljas på villkoret att stödmottagaren iakttar den vård- och underhållsskyldighet som det föreskrivs om i denna lag.

Närmare bestämmelser om minimiarealen för naturvårdsobjekt i lundar, om den poängsättning som används för att bedöma uppnåendet av resultatet för naturvårdsobjekt i lundar och det minimipoängantal på basis av vilka resultatet kan anses ha uppnåtts, samt om övriga i denna paragraf föreskrivna förutsättningar för beviljande av stöd utfärdas genom förordning av statsrådet.

25 a §

Ansökningsomgång för projekt i samband med anbudsförfarande

Skogscentralen väljer vilka av de ansökningar som gäller lämnande av skyddszoner, restaurering av myrar och naturvård av lundar som ska finansieras utifrån en ansökningsomgång för projekt och ett anbudsförfarande. Det kan genomföras högst två ansökningsomgångar per arbetsslag om året. Bestämmelser om informering om ansökningsomgången finns i 25 § 2 mom.

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 1 mom. söks stöd för restaurering av myrar i två faser. I den första fasen ska det maximala stödbelopp som behövs anges i ansökan och till det ska fogas en plan som innehåller de uppgifter som behövs för poängsättning av ansökan. I den andra fasen ska en verkställighetsplan fogas till ansökan. I den andra fasen får skogscentralen beakta ny utredning, om de totala poängen för urvalskriterierna för projektet inte sjunker. Det stödbelopp som söks i den andra fasen får inte höjas.

25 b §

Urvalskriterier för anbudsförfarandet

Urvalskriterierna för projekt som gäller lämnande av skyddszoner ska gälla

- 1) längden på den strandlinje som omfattas av skyddszonen,
- 2) det levande trädbeståndets storlek i skyddszonen,
- 3) mängden död ved i skyddszonen,
- 4) hur stor andel volymen av lövträdsbeståndet i skyddszonen utgör,
- 5) hur enhetlig skyddszonen är,
- 6) diken i skyddszonen, och
- 7) naturvärden.

Urvalskriterierna för projekt som gäller restaurering av myrar ska gälla

- 1) hur stor andel restaureringsåtgärdernas verkningsområde utgör av hela myrens areal,
- 2) huruvida restaureringsåtgärdernas verkningsområde är anslutet till ett skyddsområde eller till ett odikat myrområde,
- 3) den huvudsakliga typen av myr på restaureringsåtgärdernas verkningsområde,
- 4) antalet lägenheter som deltar i restaureringen,
- 5) hur stor andel arealen av restaureringens verkningsområde utgör av hela avrinningsområdet, och
- 6) förekomsten av källor och av myrtyperna madkärr och rikkärr.

Urvalskriterierna för projekt som gäller naturvård av lundar ska hänföra sig till den ekologiska kvaliteten och vårdbehovet hos objektet. Ett av urvalskriterierna när det gäller den ekologiska kvaliteten är huruvida objektet är anslutet till ett artmässigt värdefullt lundobjekt. När det gäller

Betänkande JsUB 5/2025 rd

lundar som är under 40 år används som urvalskriterium för den ekologiska kvaliteten dessutom andelen lövträd och antalet trädarter. I lundar som är över 40 år används följande urvalskriterium för den ekologiska kvaliteten:

- 1) åldern på det dominerande trädbeståndet,
- 2) mängden grova träd,
- 3) mängden ädla lövträd,
- 4) mängden dött trädbestånd,
- 5) andelen lövträd, och
- 6) trädbeståndets struktur.

Närmare bestämmelser om poängsättningen av urvalskriterierna för ansökningar som gäller lämnande av skyddszoner, restaurering av myrar och naturvård av lundar utfärdas genom förordning av statsrådet.

25 c §

Val av ansökningar i anbudsförfarandet

I anbudsförfarandet baserar sig jämförelsen av ansökningarna på ett jämförelsetal som fås genom att det stödbelopp som uppges i stödansökan och som behövs för att genomföra projektet divideras med poängen för urvalskriterierna. I anbudsförfarandet godkänns de ansökningar som fått det lägsta jämförelsetalet. Skogscentralen avgör genom lottning i vilken ordning ansökningar som har fått samma jämförelsetal läggs.

~~Bestämmelser om beräkningen av jämförelsetalet utfärdas genom förordning av statsrådet.~~

25 d §

Komplettering av handlingar och offentlighet i ansökningsomgångar för projekt

Skogscentralen får inte beakta sådan utredning som har lämnats in efter tidsfristen för ansökan och som är av betydelse för poängsättningen av urvalskriterierna i ansökningarna eller i övrigt när det gäller valet av åtgärder som ska finansieras, om inte det är fråga om ny utredning enligt 25 a § 2 mom.

Bestämmelser om handlingarnas offentlighet finns i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999). Med avvikelse från 7 § 1 mom. i den lagen blir ansökningshandlingarna från ansökningsomgångarna ~~blir~~ dock offentliga först när skogscentralen har fattat beslut om vilka projekt som ska finansieras. Med avvikelse från vad som föreskrivs i 11 § 1 mom. i den lagen har en part inte rätt att få uppgifter om företagshemligheter som ingår i ansökningshandlingarna för någon annan som deltagit i ansökningsomgången.

33 §

Förpliktelser som följer av Europeiska unionens lagstiftning vid stödbeslut

Utöver vad som föreskrivs i den EU-rättsakt som avses i 5 § 4 mom. om de uppgifter som ska anges i stödbeslut om stöd av mindre betydelse, ska det av beslut om stöd för vård av plantbe-

Betänkande JsUB 5/2025 rd

stånd och ungskog, lämnande av skyddszoner, restaurering av myrar och naturvård av lundar framgå att stöd som strider mot rättsakten i fråga återkrävs.

35 §

Vissa beslut om stödbelopp

Skogscentralen ska utöver det beslut som avses i 11 § i statsunderstödslagen också skilt besluta om huruvida stöd för restaurering av myrar och naturvård av lundar också betalas på basis av uppnående av resultatet. Beslutet fattas efter det att en anmälan om att resultatet har uppnåtts har lämnats till skogscentralen inom en av centralen utsatt tid.

Bestämmelser om innehållet i den anmälan som avses i 3 mom. utfärdas genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet.

40 §

Vård- och underhållsskyldighet

En enskild markägare som har fått stöd för vård av plantbestånd och ungskog är skyldig att i fem år efter det att allt stöd för åtgärden har betalats ut se till att det område som åtgärden har omfattat vårdas och underhålls. En enskild markägare som har fått stöd för vitaliseringsgödning, vattenvårdsåtgärder och byggande av vägar på dikesrenar i torvmarksskog, grundlig förbättring av en enskild väg, vård av skogsnaturen, hyggesbränning eller lämnande av skyddszoner är skyldig att i tio år efter det att allt stöd för åtgärden har betalats ut se till att det område eller den skogsväg som åtgärden har omfattat vårdas och underhålls. En enskild markägare som har fått stöd för restaurering av myrar och naturvård av lundar är skyldig att i tio år efter slutbetalningen av det stöd som har betalats ut för genomförande av arbetet se till att det område som åtgärden omfattar underhålls. Om resultatet för restaurering av en myr eller naturvård av en lund har uppnåtts, är vård- och underhållsskyldigheten i kraft ännu tre år efter det att stödet betalades ut på basis av uppnående av resultatet. Ett område som underhållet gäller får inte börja användas så att användningen av området för skogsbruksändamål väsentligt förhindras. Avvikelse från det kravet får göras, om vård- och underhållsskyldigheten hör samman med stöd för lämnande av skyddszoner, restaurering av myrar eller naturvård av lundar. I sådana fall får det område som underhållet gäller inte tas i bruk för annan markanvändning.

Till vård- och underhållsskyldigheten hör

1) i fråga om stöd för vård av plantbestånd och ungskog, att det sörjs för skogsbeståndets fortsatta utveckling så att det inte finns behov att bevilja objektet stöd för vård av plantbestånd och ungskog innan fem år har förflutit från slutbetalningen av det beviljade stödet,

2) i fråga om stöd för vattenvårdsåtgärder och byggande av vägar på dikesrenar i torvmarksskog, att de anordningar och konstruktioner som har byggts hålls i ett skick som motsvarar deras ändamål,

3) i fråga om stöd för grundlig förbättring av en enskild väg, att det på enskilda vägar och särskilda upplagsplatser sörjs för behövlig grusning, reparation av trummor och broar samt öppning av tilläppta diken och andra arbeten som vägunderhållet förutsätter,

Betänkande JsUB 5/2025 rd

4) i fråga om stöd för vård av skogsnaturen, att anordningar och konstruktioner som byggts på vårdområdet hålls i ett skick som motsvarar deras ändamål,

5) i fråga om hyggesbränning, att naturvårdsträd som bränts inte avlägsnas,

6) i fråga om stöd för restaurering av myrar, att det på den restaurerade myren inte grävs nya diken eller utförs istandsättning av diken och att de anordningar och konstruktioner som har byggts på området hålls i ett skick som motsvarar deras ändamål och att det avdunstande trädbeståndet hålls vid volymen som främjar restaureringen.

Till vård- och underhållsskyldigheten i samband med stöd för vård av plantbestånd och ungs-kog, vitaliseringsgödsling, vård av skogsnaturen och hyggesbränning hör att den enskilda markägaren i det område där åtgärden genomförs inte utför föryngringsavverkningar eller avverkningar som inte är ändamålsenliga med tanke på skogsodling under den i 1 mom. avsedda tidspe-riod som börjar löpa från slutbetalningen av stödet. Till vård- och underhållsskyldigheten i sam-band med stöd för lämnande av skyddszoner, restaurering av myrar och naturvård av lundar hör att den enskilda markägaren i det område där åtgärden genomförs inte utför föryngringsavverkningar eller sådana avverkningar eller vårdåtgärder som inte är ändamålsenliga med tanke på må-len för det arbetsslag som finansieras eller som inte behövs för främjande av mångfalden under den i 1 mom. avsedda tidsperiod som börjar löpa från slutbetalningen av stödet. En föryngrings-avverkning får göras endast när objektet drabbats av en sådan naturkatastrof som kräver föryng-ringsavverkning. Till vård- och underhållsskyldigheten i samband med stödet för lämnande av skyddszoner hör att det på den skyddszon för vilket det beviljats stöd inte får utföras jordbearbet-ning, istandsättning av diken eller nydikning eller användas gödselmedel, bekämpningsmedel el-ler andra kemikalier under den i 1 mom. avsedda tidsperiod som börjar löpa från slutbetalningen av stödet.

46 §

Återkrav av vissa stöd

Stödet eller en del av det återkrävs av stödmottagaren, om inte något annat föreskrivs nedan i denna paragraf. Stöd som har beviljats för vård av plantbestånd och ungs-kog, vitaliseringsgöds-ling, vattenvårdsåtgärder och byggande av vägar på dikesrenar i torvmarksskog, grundlig förbättring av en enskild väg, vård av skogsnaturen, hyggesbränning, lämnande av skyddszoner, restau-rering av myrar och naturvård av lundar återkrävs av den nya enskilda markägare som har för-summat vård- och underhållsskyldigheten. Stöd som har beviljats för grundlig förbättring av en enskild väg återkrävs också av den nya enskilda markägare som inte har iakttagit skyldigheten att tillåta att vägen används för rekreation. Miljöstöd återkrävs av den enskilda markägare som inte har iakttagit de skyldigheter som hänför sig till miljöstödsavtalet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Bestämmelserna i 25 d § tillämpas första gången på sådana ansökningsomgångar för projekt som har inletts efter ikraftträdandet av denna lag.

Betänkande JsUB 5/2025 rd

Stöd som hänför sig till lämnande av en större andel lövträd än i snitt vid vårdarbete som gäller plantbestånd och ungskog och stöd för lämnande av skyddszoner kan sökas från och med den 1 januari 2027.

Stöd som hänför sig till lämnande av en större andel lövträd än i snitt vid vårdarbete som gäller plantbestånd och ungskog ska betalas ut senast den 31 december 2032. Övriga stöd som beviljats med stöd av denna lag ska betalas ut senast den 31 december 2041.

Stöd för lämnande av skyddszoner, restaurering av myrar och naturvård av lundar kan inte beviljas med stöd av denna lag, om det för samma objekt har beviljats finansiering för andra arbeten eller åtgärder eller miljöstödsavtal med stöd av den temporära lagen om finansiering av hållbart skogsbruk (34/2015).

Helsingfors 19.11.2025

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Ritva Elomaa saf
vice ordförande Anne Kalmari cent
medlem Markku Eestilä saml
medlem Tiina Elo gröna
medlem Veronika Honkasalo vänst
medlem Janne Jukkola saml
medlem Teemu Kinnari saml
medlem Milla Lahdenperä saml
medlem Helena Marttila sd
medlem Anders Norrback sv
medlem Piritta Rantanen sd
medlem Timo Suhonen sd
medlem Peter Östman kd
ersättare Olga Oinas-Panuma cent (delvis).

Sekreterare var

utskottsråd Tuire Taina.

Betänkande JsUB 5/2025 rd
Reservation 1 /sd

Reservation 1

Motivering

Regeringen föreslår att lagen om ett temporärt incitamentsystem för skogsbruket (71/2023) ändras i enlighet med RP 104/2025 rd. Lagen ska få bestämmelser som gör det möjligt att pröva resultatbaserade stöd och miljövänliga anbudsförfaranden. I lagen föreskrivs det om förutsättningarna för beviljande av stöd för försöksprojekt, grunderna för val av projekt, utvidgning av vård- och underhållsskyldigheten samt komplettering av handlingar och handlingars offentlighet. Propositionen innehåller en mycket välkommen idé om att stöden till skogsbruket ska bli mer sporrande. EU:s restaureringsförordning förutsätter åtgärder för att förbättra naturens tillstånd också i ekonomiskogar.

Resultatbaserade stöd och pilotförsök med anbudsförfaranden för att förbättra den miljömässiga effekten bör införas i det finländska stödsystemet för jord- och skogsbruk. Vi måste hitta nya, mer verkningsfulla stödformer för klimatet, mångfalden och naturvärden. Resultatbaserade stödformer kan ses som ett steg i utvecklingen av marknaden för naturvärden. En ökning av skogarnas biologiska mångfald stärker skogarnas motståndskraft mot störningar och anpassningen till klimatförändringen och stöder på så sätt också ett hållbart skogsbruk. En nationell restaureringsplan är under beredning. Dess tidsfrist för kommissionen är augusti 2026. EU:s naturrestaureringsförordning förpliktar Finland till betydande åtgärder för att förbättra naturens tillstånd. De nya stödformerna och ändringarna i lagstiftningen bör synkroniseras med skyldigheterna enligt förordningen.

Tyvärr har propositionen beretts bristfälligt och begränsats så att målen för försöket sannolikt inte uppnås och de administrativa kostnaderna är betydande, och de anslag som reserverats för försöket går därför till spillo. De medel som står till buds för incitament är begränsade, så det är viktigt att de är ekonomiskt effektiva och verkningsfulla. Incitamentet bör ge upphov till verksamhet som inte skulle genomföras utan stöd. Det ökande hållbarhetsunderskottet i de offentliga finanserna framhäver vikten av att förbättra den offentliga finansieringens genomslag och göra den kostnadseffektivare.

Byråkratin och de administrativa kostnaderna är ohållbara och tidsperspektivet kort

Pilotförsöken har i princip planerats för viss tid, vilket kan skrota deras genomslag. Tidsschemat är orealistiskt med tanke på uppföljningen av effekterna. Inom den planerade tiden är det inte möjligt att få information om till exempel hur skyddszonernas fungerar och vilken ekologisk nytta de ger. Försöket bör pågå längre eftersom förändringarna i naturen är långsamma. Också kostnaderna för förvaltning och informationssystem blir oskäligt höga särskilt i det temporära försöket.

Till exempel konstaterar Naturresursinstitutet följande i sitt yttrande: Vid vård av plantbestånd och ungskog, där syftet med försöksprojektet är att öka lövträdsbeståndet, är markägarens vård- och underhållsskyldighet endast fem år från utbetalningen av stödet. En så kort vård- och underhållsskyldighet är inte tillräcklig med tanke på naturvärden. Den korta tidsperioden gör det möj-

Betänkande JsUB 5/2025 rd

Reservation 1 /sd

ligt för skogsägaren att fälla lövträd i sitt plantbestånd eller sin ungskog utan att gå miste om stöd så snart som fem år efter det att stödet beviljats, det vill säga klart innan det ökade lövträdsbeståndet hinner generera några av de fördelar som inte är kopplade till marknadspriset. Efter fem år kan skogsägaren söka stöd för vård av plantbestånd och ungskog på nytt.

Finlands skogscentral, som är statsbidragsmyndighet för stödsystemet, har uppskattat att enbart ändringarna i informationssystemen kostar 530 000—600 000 euro och administreringen av stöden 150 000 euro per år. För att försöksverksamheten ska lyckas krävs dessutom att skogscentralen informerar, utbildar och ger råd om stödmöjligheterna och villkoren för dem. Skogscentralen har uppskattat att dessa uppgifter kostar sammanlagt 150 000 euro under 2026 och 2027. Med beaktande också av de årliga kostnaderna för beviljande av stöd uppgår de totala kostnaderna för försöket till uppskattningsvis 1,28—1,35 miljoner euro. Stödet är tidsbegränsat, vilket innebär att om det inte förlängs, går investeringarna i datasystem, information och utbildning förlorade. De datasystemändringar som görs för försöket skjuter upp andra utvecklingsprojekt som skogscentralen planerat för 2026.

Den sittande regeringen lade ner det besogningsstöd som inleddes förra perioden, just när beviljandet av stöd hade kommit i gång. SDP kräver att skattemedlen används mer rationellt i en verklighet där budgetarna krymper. Ett försöksstöd med två års varaktighet och de ovan beskrivna administrativa kostnaderna är ett ineffektivt sätt att använda skattemedel.

Stödformerna är onödigt begränsade

De åtgärder som ingår i propositionen har mycket begränsade miljöeffekter och effekterna har inte bedömts. Exempelvis klimatpanelen fäster uppmärksamhet vid de betydande åtgärder som saknas i propositionen och vid att bedömningen av de föreslagna åtgärdernas miljökonsekvenser är begränsad. Miljönyttan av stöden och åtgärdernas kostnadseffektivitet (t.ex. hur mycket utsläppsminskningar som uppnås per beviljat stöd, CO₂-ekv. per euro) har inte bedömts. Till exempel genom att fördubbla mängden naturvårdsträd kunde man öka sänkorna med 1,3 miljoner ton. Genom att övergå till hyggesfritt skogsbruk i näringsrika grandominerade kärrskogar kunde kolsänkan i Finlands skogar öka med en miljon ton fram till 2035. Genom att från resultatbaserade stöd utesluta dessa åtgärder som är viktiga för skogarnas kolsänka och växthusgasbalanser har lagförslaget en mycket liten inverkan på uppnåendet av Finlands klimatmål.

Finlands Sågindustri rf anser det viktigt att Finland främjar vården av lundar inom ramen för det resultatbaserade stödet. Förslaget om vård av lundar tar inte i tillräcklig grad ställning till tillämpningen av restaureringsförordningens skyldighet att inte försämra tillståndet. Det skapar osäkerhet för skogsägarna, eftersom det finns en risk för att vårdade lundar till följd av restaureringsåtgärderna i fortsättningen betraktas som ett objekt där ekonomibruk försvåras eller förhindras helt och hållet. Också plockhuggning i skyddszoner bör enligt industrins yttranden tillåtas, eftersom man genom att tillåta sådan huggning får längre skyddszoner med samma stödbelopp.

Förslag

Vi föreslår

Betänkande JsUB 5/2025 rd
Reservation 1 /sd

att riksdagen förkastar lagförslaget och

att riksdagen godkänner ett uttalande. (Reservationens förslag till uttalande)

Reservationens förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder ändringar i incitamentssystemet för skogsbruket så att de administrativa kostnaderna blir mer begränsade, stödets genomslag bättre och försöket mer långvarigt. Man måste också beakta de nationella skyldigheterna och tidsplanerna enligt EU:s naturrestaureringsförordning.

Helsingfors 19.11.2025

Piritta Rantanen sd
Helena Marttila sd
Timo Suhonen sd

Betänkande JsUB 5/2025 rd
Reservation 2 /cent

Reservation 2

Motivering

Centern inser att det behöver utvecklas nya finansieringsmodeller för att stoppa förlusten av biologisk mångfald. Vi välkomnar i och för sig målen i propositionen. Det finns dock allvarliga brister i formen för genomförandet av propositionen. Bristerna har inte kunnat rättas till under utskottsbehandlingen. Den föreslagna lagen kommer i praktiken inte att nå de mål som ställts upp för den.

Vid utskottets utfrågning och i propositionsmotiven framgår det att en ökning av andelen lövträd i vårdskedet av plantbestånd och ungskog allmänt anses vara en åtgärd värd att eftersträva. En ökning av andelen lövträd har mångfaldsfördelar, och Centern anser att målet i sig går i rätt riktning.

Propositionen beaktar dock inte att skogsägarna i olika områden och på olika växtplatser har olika förutsättningar att öka andelen lövträd i sina skogar. Dessutom inbegriper propositionen inte fungerande rådgivning eller anvisningar genom vilka strävan efter mångfaldsfördelar kan samordnas med skogsbrukets lönsamhet. En ökning av andelen lövträd innebär i många fall ett faktiskt inkomstbortfall. Centern anser att avsaknaden av en gårdsspecifik modell gör propositionen orealistisk och leder till att åtgärderna får svag effekt.

I och med propositionen sänks det nuvarande allmänt utnyttjade stödet för vård av plantbestånd och ungskog från 200 till 180 euro per hektar samtidigt som tillägget för andelen lövträd är endast 20 euro per hektar. För det nuvarande stödet användes cirka 33,3 miljoner euro 2024 och det utgjorde 87 procent av de disponibla anslagen. En produktiv plantskogsvård som utförs i rätt tid är en kritisk åtgärd i hela värdekedjan för skogsbruket och en försummelse av den har långvariga konsekvenser för skogarnas tillväxt och produktivitet. Därför anser Centern att det inte är acceptabelt att öka andelen lövträd genom att försvaga stödet för vård av plantbestånd och ungskog.

Sänkningen av stödet i en situation där kostnadsnivån har stigit och vårdskulden har ökat stort i många områden försvagar skogsägarnas incitament och äventyrar skötseln av ungskogarna. Centern anser att detta klart strider mot regeringsprogrammets mål att trygga skogarnas tillväxt och kolsänkor. I propositionens konsekvensbedömningar har man inte heltäckande bedömt vilka konsekvenser stödnivån har för skogstillväxten på lång sikt.

Enligt propositionen förutsätter genomförandet av försöket ändringar i Finlands skogscentrals informationssystem, vars kostnader är 530 000—600 000 euro. Dessutom kommer de årliga förvaltningskostnaderna att uppgå till cirka 150 000 euro. Sammanlagt stiger de administrativa kostnaderna till 1,28—1,35 miljoner euro, medan det totala stödbeloppet för det fyraåriga försöket beräknas uppgå till 8,6—12,8 miljoner euro.

Detta innebär att administrationen tar upp till 10 procent av den totala stödnivån, vilket är en exceptionellt hög andel. Den föreslagna stödmodellen är mycket byråkratisk och administrativ tungrodd. Den höga administrativa kostnadsstrukturen är särskilt problematisk när det inte är frå-

Betänkande JsUB 5/2025 rd
Vastalause 2/kesk.

ga om ett permanent system utan om ett kortvarigt försök. Centern godkänner inte en modell med kostsam förvaltning där fördelningen av medel till markägare och för naturvårdsåtgärder är svag.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen förkastar lagförslaget.

Helsingfors 19.11.2025

Anne Kalmari cent
Olga Oinas-Panuma cent

Betänkande JsUB 5/2025 rd
Reservation 3 /gröna och vänst

Reservation 3

Motivering

Syftet med propositionen är att möjliggöra ett försök med resultatbaserade stöd och miljövänliga anbudsförfaranden för att effektivare fördela naturvårdsstöden ur incitamentssystemet för skogsbruket. Försöksåtgärderna är lämnande av en större andel lövträd än i snitt vid vårdarbete som gäller plantbestånd och ungskog, lämnande av skyddszoner, restaurering av myrar och naturvård av lundar.

Vi välkomnar utgångspunkten att skogsägarna med hjälp av resultatbaserade stöd styrs till att välja kostnadseffektiva och innovativa metoder för att förbättra naturens tillstånd. Med rätt fördelning kan statens begränsade stödsummor åstadkomma mycket mer än i dag.

Med tanke på främjandet av den biologiska mångfalden är det föreslagna systemet och de utvalda stödbjekten dock förenade med många farhågor och frågor. Kritik har framförts särskilt när det gäller huruvida de positiva natureffekterna kommer att bli bestående. Dessutom har det kritiserats bland annat att stödformerna inte uppmuntrar till att ha kvar äldre lövträd och för att de viktigaste åtgärderna för att stärka kolsänkan saknas bland de åtgärder som ska ingå i pilotförsöken. Dessutom har det uttryckts oro över hur resurserna för naturvårdsåtgärder ska räcka till.

Ett centralt orosmoment är om tidsfristerna enligt propositionen räcker till för att trygga den eftersträlvade nyttan för naturen. Enligt de sakkunniga som utskottet hört är varaktigheten av effekterna av de åtgärder som stöds mycket osäker, eftersom vård- och underhållsskyldigheten är endast 5—11 år. Efter den här korta perioden kan aktören praktiskt taget ointetgöra den vidtagna åtgärden. Vi anser att man utifrån det nuvarande lagförslaget inte kan få visshet om att nyttan för naturen blir tillräckligt stor.

Det viktiga när det gäller att öka andelen lövträd är en lång tidsperiod och beständighet. Vid vård av plantbestånd och ungskog ska markägarens vård- och underhållsskyldighet vara endast fem år. I flera sakkunnigyttranden till utskottet påpekas det också att de största ekologiska fördelarna med ökad lövträdsdominans uppstår om det finns äldre lövträd kvar.

Samma problem med beständighet gäller också andra åtgärder. Till exempel i fråga om skyddszoner blir nyttan för naturen kortvarig, om skogen i skyddszonen avverkas efter den tidsfrist på tio år som anges i stödvillkoret. När det gäller restaurering av myrar kan en temporär period på tio år medföra en risk för att restaureringsåtgärdernas utsläpp i vattendrag och klimat på kort sikt realiseras, men inte nyttan för naturen och klimatet på lång sikt. Om ny dikning i ett restaurerat område inte förhindras för tillräckligt lång tid – flera årtionden framöver – kan åtgärden rentav ha nettonegativa effekter.

Flera remissinstanser har välkomnat resultatbaserade stöd, men samtidigt konstaterat att det finns skäl att säkerställa att de åtgärder som stöds med tanke på de ekologiska fördelarna blir bestående. Det är svårt att kombinera varaktighet och återkrav av stöd, varvid det också uppstår en fråga om vissa mål bör främjas ytterligare eller i första hand med andra medel.

Betänkande JsUB 5/2025 rd
Reservation 3 /gröna och vänst

För att säkerställa att de resultatbaserade stöden är effektiva behövs uppföljning på både kort och lång sikt. Dessutom måste man vid sidan av försöket främja lagberedning som syftar till att bättre än för närvarande skydda hotad natur och värdefulla naturobjekt i ekonomiskogar. Skyddet kan bli mer varaktigt på ett rättvist sätt genom att finansieringen av Metso- och Helmi-programmen stärks. När det gäller skyddszoner är det tydligast att införa bestämmelserna genom lagstiftning.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner tre uttalanden. (Reservationens förslag till uttalanden)

Reservationens förslag till uttalanden

- 1. Riksdagen förutsätter att statsrådet följer vilka konsekvenser nya ekologiska stöd, tillväxtfrämjande stöd och stöd som beviljas för skogarnas biologiska mångfald och vård av skogsnaturen har både under pågående Metka-period och därefter. Vid uppföljningen på längre sikt ska särskild uppmärksamhet fästas vid att de resultat av naturvårdsåtgärderna som förbättrar naturens tillstånd blir bestående efter tidsfristerna för återkrav av stöd.*
- 2. Riksdagen förutsätter att statsrådet för att skydda små vattendrag och omgivningen kring bäckfårar som är värdefulla med tanke på den biologiska mångfalden inleder en lagberedning genom vilken det ställs ett krav på minimibredd för skyddszoner i närheten av sådana bäckfårar och små vattendrag.*
- 3. Riksdagen förutsätter att statsrådet tryggar finansieringen av försöket med nya resultatbaserade stöd enligt propositionen och inleder beredning för att öka finansieringen av Metso- och Helmi-programmen till en nivå som uppfyller Finlands mål att stoppa förhus-ten av biologisk mångfald före 2030.*

Helsingfors 19.11.2025

Tiina Elo gröna
Veronika Honkasalo vänst